

УДК 378:373.2.011.3-051:37.016:51

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.82.02>

Березовська Л. І.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ

У статті розкрито сутність понять “підготовка”, “розвиток”, “логіко-математичний розвиток”. Розглянуто особливості професійної підготовки студентів спеціальності 012 “Дошкільна освіта” до логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку в процесі вивчення навчальної дисципліни “Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку”. Проаналізовано погляди науковців стосовно означених дефініцій. Сформульовано авторське визначення поняття “логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку”, яке розуміємо як здатність дитини виявляти математичну обізнаність, оперуючи предметами та явищами довкілля, співвідносити їх за розміром, формою, величиною; орієнтуватися в просторових та часових формах; доходити логічних висновків; проявляти інтелектуальні та дослідницькі вміння, творчість та винахідливість у вирішенні поставлених завдань. Зауважено, що ефективність математичного розвитку дітей дошкільного віку залежить від рівня знань педагога, його вміння організувати освітньо-виховний процес, враховувати індивідуально-диференційований підхід у процесі роботи з дітьми, добирати ігрові методи та прийоми. Задля визначення стану готовності до здійснення професійної діяльності, спрямованої на логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку, було розроблено питальник для студентів та вихователів. Здійснений аналіз анкет засвідчив, що вихователі-практики і студенти-випускники недостатньо обізнані із сучасними технологічними підходами до математичного розвитку дітей, відчувають труднощі у доборі практичних вправ та завдань на занятті і в повсякденному спілкуванні. Проведене дослідження дало змогу констатувати, що студенти не усвідомлюють важливості формування базових елементарних знань з математики. Потребує вдосконалення система підготовки студентів спеціальності 012 “Дошкільна освіта”.

Ключові слова: підготовка, розвиток, логіко-математичний розвиток, формування елементарних математичних уявлень, діти дошкільного віку, майбутні вихователі закладів дошкільної освіти.

В умовах сьогодення перед закладами вищої освіти (далі ЗВО) виникає завдання підготувати компетентного фахівця з інноваційним стилем мислення, здатного застосовувати теоретичні знання, практичні вміння та досвід відповідно до професійної ситуації, самостійно приймати рішення, вирішувати складні завдання. Для цього у студентів необхідно розвинути інноваційне, критичне та аналітичне мислення, вміння працювати в інформатизованому освітньому середовищі, створювати та запроваджувати нові прогресивні ідеї та технології. Процес модернізації системи освіти потребує й оновлення професійної підготовки педагогів, зокрема, вихователів ЗДО, здатних забезпечити у найменших громадян країни розвиток пізнавальних здібностей, логічного мислення, що полегшать у подальшому процес навчання, сприятимуть легкому входженню в цифровий інформаційний простір. Виконання цих завдань залежить від оволодіння вихователем закладу дошкільної освіти (далі ЗДО) ґрунтовними математичними знаннями задля того, щоб занурити дитину у світ цікавої математики, навчити здійснювати математичні та логічні операції, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формувати алгоритмічні уявлення тощо. Крім того, математична компетентність включена Рамковою програмою ЄС (2018 р.) [1] до переліку ключових компетентностей для навчання впродовж життя. Вважається, що особистість, яка математично мислить, швидше знаходить вихід із непередбачуваних складних ситуацій, приймає раціональні рішення та є найбільш адаптованою до життя. В означеному документі дефініція “математична компетентність” розглядається як “здатність застосовувати логіко-математичне мислення для вирішення проблем у повсякденному житті” [1]. 2020–2021 навчальний рік було оголошено роком математики в Україні, щоб привернути увагу суспільства до розвитку математичної грамотності не лише у школярів, а й у всіх громадян. Таке рішення було прийнято не випадково, адже за результатами PISA-2018 року 36% 15-річних учнів не досягли базового рівня знань з математики. Для вирішення означеної проблеми потрібно системно працювати над формуванням математичної компетентності [11]. У зв'язку з цим для розвитку системності знань необхідно ще з дошкільного віку формувати у дітей логіко-математичну компетенцію. Адже від того, який старт отримає дитина, залежатиме її розвиток, успіхи в навчанні, пізнавальна активність, самостійність, творчий підхід у вирішенні нетипових завдань.

У сучасних програмах дошкільної освіти (“Українське дошкілля”, “Впевнений старт”, “Я у світі”, “Світ дитинства” та інших), Базовому компоненті дошкільної освіти (2021 р.) пріоритетним завданнями математичного розвитку дітей дошкільного віку є не лише формування певних математичних понять і уявлень, а й логіко-математична спрямованість особистості. Так, зокрема, у Базовому компоненті дошкільної освіти (2021 р.) виокремлено сенсорно-пізнавальну, логіко-математичну та дослідницьку компетентності, які визначають як здатність дитини використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко-математичної і дослідницької діяльності [13]. У парціальній програмі “Формування математичної компетентності у дітей дошкільного віку” (Л. Зайцева) [8] зазначено, що формування математичної компетентності дітей дошкільного віку передбачає таку організацію діяльності, яка сприятиме оволодінню системою математичних знань, забезпечить набуття ними відповідного практичного досвіду.

Проблема формування елементарних математичних уявлень досліджувалася вченими у різних напрямках: підготовка майбутніх педагогів до формування у дітей дошкільного віку елементарних математичних уявлень (І. Грама, Л. Зайцева, Л. Іщенко, Т. Степанова, К. Щербакова та ін.); дидактичні методи та технології логіко-математичного розвитку (О. Брежнева, Г. Грама, В. Ігрушинська, Л. Іщенко, Ю. Косенко, К. Крутій, Л. Плетеницька, Н. Непомняща, С. Скворцова, Т. Степанова, Т. Чернецька та ін.); формування логіко-математичних понять (Н. Баглаєва, І. Підлипняк, Л. Плетеницька, С. Татарінова, К. Щербакова та ін.). Аналіз результатів наукових досліджень засвідчив, що формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку достатньо висвітлено, натомість потребують доопрацювання наукові розвідки, присвячені підготовці майбутніх вихователів до логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.

Мета статті полягає в аналізі психолого-педагогічних досліджень із сучасних проблем логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку, уточненні ключових понять, дотичних до теми дослідження, теоретичному та експериментальному вивченні особливостей професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку

У контексті дослідження важливим є з'ясування сутності поняття “підготовка”, “готовність”, “логіка”, “логіко-математичний розвиток”.

Термінологічні джерела по-різному визначають поняття “підготовка”, зокрема, як: “дія за значенням підготувати; запас знань, навичок, досвід тощо, набуті у процесі навчання, практичної діяльності” [4, с. 767]; “...давати необхідний запас знань, передавати навички, досвід та інше в процесі навчання, практичної діяльності; навчати, тренувати, підковувати” [16, с. 359].

Дослідниця Г. Троцько вважає, що “сутністю підготовки студентів до педагогічної діяльності є система змістовно-педагогічних та організаційно-методичних заходів, спрямованих на забезпечення готовності педагога до майбутньої діяльності” [15, с. 20–25]. На думку Н. Гавриш, феномен “підготовка” пов'язаний із фаховою освітою та базується на концепції безперервного навчання, збагачує поняття “готовність”; підготовка до професії розглядається як процес формування готовності до неї, а готовність – як результат професійної підготовки [5, с. 124].

Здійснений аналіз психолого-педагогічних джерел засвідчує, що поняття “підготовка” розглядається у двох значеннях: як процес навчання – спеціально організований процес формування готовності до виконання поставлених завдань та результат – готовність, що включає наявність компетенції, знань, умінь та навичок, необхідних для ефективного виконання професійних завдань. В усіх дослідженнях поняття “підготовка” виступає як первинна та обов'язкова умова виконання будь-якої діяльності [3, с. 36].

На нашу думку, підготовка – це цілеспрямований, керований процес навчання, під час якого у студентів формуються та вдосконалюються професійні знання, уміння, навички; особистісні якості, необхідні майбутньому вихователів ЗДО для здійснення професійної діяльності.

Готовність вихователя здійснювати математичний розвиток дітей пов'язана, з одного боку, з рівнем його професійної логіко-математичної компетенції, яка включає загально педагогічні та спеціальні знання, з іншого – зі сформованістю професійних умінь. Готовність до формування в дітей дошкільного віку елементарних математичних уявлень є результатом підготовки майбутніх вихователів у ЗВО до професійно-педагогічної діяльності з урахуванням ступеня їхньої підготовленості з математики [2].

Підготовленість вихователя до логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку – це комплексне поняття, яке включає теоретичні знання з елементарної математики та методичний аспект, що характеризується вмінням педагога створити умови для розумової активності, сприйняття матеріалу, логіко-математичного розвитку дитини.

Аналіз терміносполучення “логіко-математичний розвиток” потребує з'ясування понять “логіка” та “математичний розвиток”.

Логіка (від грец. “*logos*”) в контексті античних творів розуміється як “слово”, “думка”, “розум” тощо; “наука, що досліджує форми і закономірності правильного мислення. Предметом дослідження логіки є мислення, порядок побудови думки як цілісного, неперервного утворення, за допомогою якого людина оцінює стан довколишнього світу і виробляє власне ставлення до нього” [9, с. 7].

Математичний розвиток дітей дошкільного віку позитивно впливає на психічні функції дитини та її емоційний стан. Навчити розмірковувати – одне із важливих педагогічних завдань [10].

І. Підлипняк феномен “математичний розвиток” визначає як якісні зміни в пізнавальній діяльності дитини, що відбуваються в результаті формування елементарних математичних уявлень та пов'язаних з ними логічних операцій [12, с. 195]. Завданнями логіко-математичного розвитку, на думку дослідниці, є: формування логічних прийомів (операцій) розумової діяльності, а також уміння розуміти та простежувати причинно-наслідкові зв'язки явищ, робити висновки [12 с. 195].

За Н. Баглаєвою, логіко-математичний розвиток – це наявність якісних змін в пізнавальній діяльності дитини, що відбуваються за результатами розвитку математичних умінь і пов'язаних з ними логічних операцій [2].

Науковці (Ю. Демченко, О. Нікітіна) вважають, що технологія математичного розвитку дітей на основі розуміння та інтерпретації математичного змісту здатна забезпечити усталений математичний розвиток дитини [6, с. 150]. С. Скворцова вважає, що логіко-математичний розвиток сприяє формуванню вміння

розв'язувати інтелектуальні й практичні завдання в різних видах діяльності, оперувати моделями розв'язку [14, с. 13].

Суголосні з поглядами Л. Зайцевої у тому, що опанування дошкільниками математичних знань є складником математичної компетентності, яку авторка характеризує як елементарну й водночас складну, оскільки передбачає наявність елементарних математичних знань і вмінь застосовувати їх у різних життєвих ситуаціях, розвиток пізнавального інтересу, загальнонавчальних умінь [7, с. 85].

Таким чином, на основі аналізу законодавчих документів та поглядів науковців щодо сутності дефініції “логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку” у дослідженні означене поняття розуміємо як здатність дитини виявляти математичну обізнаність, оперуючи предметами та явищами довкілля, співвідносити їх за розміром, формою, величиною; орієнтуватися в просторових та часових формах, доходити логічних висновків, виявляти інтелектуальні та дослідницькі вміння, творчість та винахідливість у вирішенні поставлених завдань. Водночас уважаємо, що ефективність математичного розвитку залежить від рівня знань педагога, його вміння організувати освітньо-виховний процес з урахуванням індивідуально-диференційованого підходу до вихованців, добирати ігрові методи та прийоми для активізації пізнавальної діяльності дітей. Зауважимо, що в процесі професійної підготовки на 4-ому році навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти студенти спеціальності 012 “Дошкільна освіта” вивчають навчальну дисципліну “Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень”. Метою навчальної дисципліни є: ознайомлення студентів з теоретичними основами математики, формування у них практичних умінь здійснювати логіко-математичний розвиток дітей у різних вікових групах ЗДО.

Задля визначення стану сформованості у студентів 4-го курсу спеціальності 012 “Дошкільна освіта” ДЗ “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського” готовності до здійснення професійної діяльності, спрямованої на формування логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку, було розроблено питальник для студентів та вихователів ЗДО м. Одеси й області. У дослідженні взяли участь 75 студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта та 54 вихователів ЗДО.

Питальник складався із 10 запитань. Проаналізуємо отримані результати.

На запитання анкети “Як Ви розумієте поняття “логіко-математичний розвиток?”” більшість (67,8%) вихователів та (75,6%) студентів відповіли: “це вміння дитини логічно мислити, розв'язувати арифметичні задачі, виконувати арифметичні дії на додавання та віднімання”. Як бачимо, у вихователів і студентів досить узагальнене уявлення щодо сутності поняття “логіко-математичний розвиток”.

Наступне запитання анкети мало на меті з'ясувати “Які методи та прийоми роботи Ви використовуєте з дітьми щодо логіко-математичного розвитку?”. Отримані дані засвідчили, що 67,4% вихователів використовують дидактичні ігри та завдання, різноманітний роздатковий матеріал (ілюстрації, наочність); 18,2% – схематичні засоби навчання; 9,6% вихователів практикують у роботі з дітьми використання цифрових технологій навчання, 4,8% на заняттях з математики читають художні твори, малі фольклорні жанри (лічилки, загадки та ін.). Відповіді студентів на друге запитання питальника дещо відрізнялися. Студенти, окрім зазначених методів та прийомів роботи, назвали: моделювання різноманітних ігрових ситуацій на заняттях (34,2%), інтерактивні форми роботи (19,5%), метод проєктів з дітьми старшого дошкільного віку (12,4%), розгадування ребусів, загадок (9,7%).

На запитання “Які завдання, на Ваш погляд, забезпечують логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку?” відповіді вихователів та студентів практично не відрізнялися. 34,6% опитаних зазначили, що це завдання, спрямовані на розвиток мислення; 22,3% – на активізацію розумової діяльності; 17,6% – ігрові завдання на вміння аналізувати, порівнювати, зіставляти предмети; 12,4% – завдання з чітко розробленими алгоритмами дій; 9% – самостійна діяльність дітей; 4,1% – вправи на розвиток мислення та інтелекту.

Аналіз анкет засвідчив, що вихователі-практики та студенти (під час проходження практики) використовували в роботі з дітьми традиційні форми роботи і недостатньо обізнані із сучасними методиками математичного розвитку вихованців, недостатньо використовують онлайн-платформи для навчання. Жодним із вихователів не було названо інтерактивні форми роботи на занятті.

Відповіді респондентів на запитання “Чи вважаєте Ви ефективним та доцільним логіко-математичний розвиток дітей у ЗДО? Обґрунтуйте відповідь” засвідчили, що більшість як вихователів-практиків (87,8%), так і студентів (89,6%) вважають, що дітей дошкільного віку необхідно залучати до логіко-математичної діяльності. Найпоширенішими відповідями були “розвиває логічне мислення, логіку думки”, “сприяє розвитку математичних здібностей”, “дитина ознайомлюється з найпростішими математичними операціями, необхідними для успішного навчання в школі”, “діти оперують отриманими знаннями в повсякденній діяльності (рахують, вимірюють, порівнюють предмети тощо)”.

Наступне запитання анкети мало на меті з'ясувати, з якими труднощами студенти і вихователі зустрічаються під час підготовки до занять з формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Аналіз анкет засвідчив, що 43,6% вихователів та 48,2% студентів відчувають труднощі добирати практичні завдання для дітей; 26,7% вихователям та 24,3% студентам – важко зацікавити виконанням завдань, мотивувати дітей до роботи на занятті; 19,4% вихователів та 21,3% студентів відчувають труднощі в умінні зрозуміло і дохідливо пояснити матеріал; 10,3% вихователів та 6,2% студентам (які були на практиці в старшій групі) відповіли, що відчували труднощі у проведенні занять з дітьми в старшій групі.

Таким чином, здійснений аналіз анкет засвідчив, що вихователі-практики і студенти-випускники не оволоділи на достатньому рівні знаннями, вміннями і навичками з методики формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку, недостатньо обізнані із сучасними технологічними підходами до математичного розвитку, відчувають труднощі у доборі практичних вправ та завдань на занятті та в повсякденні.

У ході дослідження було розроблено низку діагностичних завдань для студентів на виявлення рівня їхньої обізнаності та розуміння сутності основних логіко-математичних понять, методики їх формування.

Проаналізуємо результати виконання окремих тестових завдань студентами 4-го курсу в процесі вивчення навчальної дисципліни “Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку”. Студентам-бакалаврам пропонувалися тестові завдання закритого типу (20 запитань). До кожного запитання тесту пропонувалося чотири варіанти відповідей (а, б, в, г), з яких лише одна відповідь була правильною. Потрібно було підкреслити правильну відповідь.

Так, на перше запитання “Якими особливостями характеризуються логіко-математичні компетенції дошкільників?” лише 37,3% опитаних дали правильну відповідь. На пропозицію “Назвіть основні прийоми формування у дітей дошкільного віку уявлення про геометричні фігури” отримали лише 46,5% правильних відповідей. Наступне запитання мало на меті з’ясувати “Якими прийомами поелементного порівняння двох множин оволодівають діти 4-го року життя?” Аналіз відповідей засвідчив, що тільки 32% студентів виконали завдання успішно. На запитання “Яке основне завдання логіко-математичного розвитку?” 28,3% опитаних зазначили правильну відповідь. Зауважимо, що тестові запитання містили завдання, які стосувалися нормативних документів у галузі дошкільної освіти. Так, студентам-випускникам пропонували визначити освітній напрям Базового компонента дошкільної освіти, що розкриває завдання логіко-математичного змісту. Відрадно, що це завдання виконали 87,8% опитаних. Що стосується знань програми, зокрема “Українське дошкільля”, то студенти також продемонстрували добру обізнаність. 92,3% опитаних правильно відповіли на запитання, що стосувалися назви розділу програми логіко-математичного розвитку (змігали вилучити зайвий), надали правильні відповіді на запитання, які стосувалися організації роботи з формування елементарних математичних уявлень у різних вікових групах. Отримані результати свідчать про те, що на аудиторних заняттях приділяється достатньо уваги вивченню нормативних документів в галузі дошкільної освіти. Водночас теоретичні знання з теорії та методики логіко-математичного розвитку дошкільників у більшості студентів фрагментарні. Спостерігається поверхневість знань у формулюванні математичних понять, відзначено нечітке знання математичної (наприклад, “число” і “цифра”, “форма” та “фігура”) та педагогічної (наприклад, “метод” та “прийом” навчання) термінології; вони не вміють визначати типи арифметичних задач; пояснити, як правильно здійснювати обстеження фігури, дібрати дидактичні ігри та вправи відповідно до теми заняття тощо. Зазначені недоліки є свідченням несформованих у студентів базових математичних знань, які є основою їхньої математичної компетентності та подальшого логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу констатувати, що студенти не усвідомлюють важливості формування базових знань із математики. Потребує вдосконалення система підготовки студентів спеціальності 012 “Дошкільна освіта”, зокрема, необхідно: забезпечити позитивну мотивацію до вивчення методики формування елементарних математичних уявлень, адже бажання досягти успіху у навчанні залежить не лише від здібностей студента, а й від розвитку мотивації [Березовська Л. Монографія с. 241]; активізувати набуті раніше знання з шкільного курсу математики; підвищити рівень теоретичної, методичної та практичної підготовки до роботи з дітьми, розуміння змісту основних математичних понять; апробувати власні методичні розробки під час проходження педагогічної практики у ЗДО; добирати доцільні до дидактичної мети різні типи завдань, вправ, створювати ігрові ситуації із виконанням математичних дій; розробляти і впроваджувати сучасні технології навчання спрямовані на логіко-математичний розвиток дітей; активізувати самостійну роботу студентів, спрямовану на формування математичної компетентності, адже чим вищий рівень математичної підготовки студента, тим вища якість його теоретико-методичної підготовки до логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.

Використана література:

1. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. Retrieved from <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>.
2. Баглаєва Н. І. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільників. *Дошкільне виховання*. 1999. № 7. С. 3–4.
3. Березовська Л. Формування комунікативно-мовленнєвої компетентності соціальних працівників у процесі професійної підготовки: монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 412 с.
4. Бусел. В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. 1728 с.
5. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Харків, 2006. 579 с.
6. Демченко Ю. М., Нікітіна О. О. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку засобом LEGO-конструктора. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 19. Т. 2. С. 149–153.
7. Зайцева Л. І. Формування математичної компетентності у дітей дошкільного віку: парціальна програма. Мелітополь: 2021. 48 с.

8. Зайцева Л. І. Формування у старших дошкільників науково-практичного досвіду в сфері природно-предметного довкілля (теоретико-методичний аспект) : монографія. Мелітополь : ТОВ "Видавничий будинок ММД", 2012. 382 с.
9. Лебедєв В. О., Павлов В. І. Логіка : навч. посіб. Харків : УкрДУЗТ, 2019. 146 с.
10. Ляпунова В. А., Добровольська Л. П., Жейнова С. С., Городнича С. В. Сутність та необхідність математичного розвитку особистості на етапі дошкільного дитинства. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 26. С. 185–190.
11. Наступний 2020-2021 навчальний рік стане роком математики в Україні – Ганна Новосад URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/nastupnij-2020-2021-navchalnij-rik-stane-rokom-matematiki-v-ukrayini-ganna-novosad> (дата звернення 30.08.2021)
12. Підліпняк І. Ю. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку: особливості освітньо-виховного процесу. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: "Педагогіка. Соціальна робота". 2017. Вип. 2 (41) С. 194–197.
13. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти в Україні. Наказ МОН від 12.01.2021 року № 33. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoi-osviti-v-ukrayini> (дата звернення 27.08.2021).
14. Скворцова С. Логіко-математична компетентність дитини: наступність дошкільця і школи. *Дошкільне виховання*. 2011, №5. С. 13–17.
15. Троцько Г. В. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 1997. 54 с.
16. Щербина Д. В. Невербальна культура педагога: методичні рекомендації до проведення лабораторних занять з курсу "Основи педагогічної творчості та майстерності". Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова. 2012. 58 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/7180/3/Non-verbal%20culture%20of%20the%20teacher.pdf>.

References:

1. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. Retrieved from <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>.
2. Baglaeva N. I. (1999) Suchani pidhodi do logiko-matematichnogo rozvitku doshkilnikiv [Modern approaches to logical and mathematical development of preschoolers]. *Doshkilne vihovannya*. 7. S. 3 – 4. [in Ukrainian].
3. Berezovska L. (2020). Formuvannya komunikativno-movlennievoi kompetentnosti sotsialnykh pratsivnykiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of communicative-competent competence of social practitioners in the process of professional training]: monohrafiya. Ivano-Frankivsk : NAIR, 2020. 412 s. [in Ukrainian].
4. Busel V. T. (2005). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv, Irpin: Perun [in Ukrainian].
5. Gavrish I. B. (2006) Teoretiko-metodologichni osnovi formuvannya gotovnosti maybutnih uchiteliv do innovatsiynoyi profesiynoyi diyalnosti [Theoretical and methodological bases of formation of readiness of future teachers for innovative professional activity]. Extended abstract of Doctor's thesis. Xarkiv [in Ukrainian].
6. Demchenko Yu. M., Nikifina O. O. (2019) Formuvannya elementarnih matematichnih uyavlen u ditey doshkilnogo viku zasobom lego-konstruktora [Formation of elementary and mathematical problems in children with a lego-constructor]. *Innovatsiyna pedagogika*. 2019. 19. Vol. 2. s.149-153. [in Ukrainian].
7. Zaytseva L. I. (2012). Formuvannya u starshih doshkilnikiv nauково-практичного dosvidu v sferi prirodno-predmetnogo dovkilllya [Formation of senior preschoolers in the field of science and practice in the field of natural and subject knowledge] (teoretiko-metodichnyi aspekt) : monografiya. Melitopol : TOV "Vidavnicхий budinok MMD". 382 s. [in Ukrainian].
8. Zaytseva L. I. (2021) Formuvannya matematichnoyi kompetentnosti u ditey doshkilnogo viku: partiialna programa [Formation of mathematical competence in preschool children: a partial program] Melitopol. 48 s. [in Ukrainian].
9. Lebedev V. O., Pavlov V. I. (2019) Logika: navch. posib. Harkiv : UkrDUZT, 146 s. [in Ukrainian].
10. Lyapunova V. A., Dobrovolska L. P., Zheynova S. S., Gorodnicha S. V. (2020) Sutnist ta neobhidnist matematichnogo rozvitku osobistosti na etapi doshkilnogo ditinstva [The maturity and inevitability of mathematical development, the specificity of the stage of preschool life]. *Innovatsiyna pedagogika*. 26. S. 185–190. [in Ukrainian].
11. Nastupnij 2020-2021 navchalnij rik stane rokom matematiki v UkraYini – Ganna Novosad [The next 2020-2021 school year will be the year of mathematics in Ukraine – Anna Novosad] Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/news/nastupnij-2020-2021-navchalnij-rik-stane-rokom-matematiki-v-ukrayini-ganna-novosad> (data zvernennya 30.08.2021).
12. Pidlipnyak I. Yu. (2017) Logiko-matematichnij rozvitok ditey doshkilnogo viku: osoblivosti osvitno-vihovnogo protsesu [Logical-mathematical development of children before the temporal lobe: specificity of the light-temporal process]. *Naukoviy visnik Uzhgorodskogo universitetu*. Seriya: "Pedagogika. Sotsialna robota". 2017. 2 (41) s. 194–197 [in Ukrainian].
13. Pro zatverdzhennya Bazovogo komponenta doshkilnoi osviti v UkraYini (2021). [About the statement of the Basic component of preschool education in Ukraine] Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoi-osviti-v-ukrayini> (data zvernennya 27.08.2021).
14. Skvortsova S. (2011) Logiko-matematichna kompetentnist ditini: nastupnist doshkillya i shkoli [Logic-mathematical competence of children: the arrival of a preschool and school]. *Doshkilne vihovannya*. 5. s. 13-17 [in Ukrainian].
15. Trotsko G.V. (1997) Teoretichni ta metodichni osnovi pidgotovki studentiv do vihovnoyi diyalnosti u vischih pedagogichnih navchalnih zakladah [Theoretical and methodical bases of preparation of students for educational activity in higher pedagogical educational institutions]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv. [in Ukrainian].
16. Scherbina D.V. (2012) Neverbalna kultura pedagoga [Non-verbal culture of the teacher]: metodichni rekomendatsiyi do provedennya laboratornih zanyat z kursu "Osnovi pedagogichnoyi tvorchosti ta maysternosti". Kiyiv. NPU imeni M. P. Dragomanova. 58 s. [in Ukrainian].

Berezovska L. I. Preparation of future educators of preschool institutions for logical and mathematical development of children

The article reveals the essence of the concepts "training", "development", "logical and mathematical development". Peculiarities of professional training of students of specialty 012 "Preschool education" for logical and mathematical development of preschool children in the process of studying the discipline "Theory and methods of formation of elementary mathematical concepts in preschool children" are considered. The views of scientists on these definitions are analyzed. The author's definition of the concept "logical and mathematical development of preschool children" is formulated, which is understood as the child's

ability to show mathematical awareness, operating on objects and phenomena of the environment, to correlate them in size, shape, size; navigate in spatial and temporal forms; reach logical conclusions; show intellectual and research skills; creativity and ingenuity in solving tasks. It is noted that the effectiveness of mathematical development of preschool children depends on the level of knowledge of the teacher, his ability to organize the educational process, take into account the individual-differentiated approach in working with children, choose game methods and techniques. A questionnaire for students and educators was developed to determine the state of readiness for professional activities aimed at the logical and mathematical development of preschool children. The analysis of the questionnaires showed that educators-practitioners and graduate students are not sufficiently familiar with modern technological approaches to mathematical development of children, have difficulty in selecting practical exercises and tasks in the classroom and in everyday communication. The study made it possible to state that students are not aware of the importance of forming basic elementary knowledge in mathematics. The system of training students majoring in 012 "Preschool Education" needs to be improved.

Key words: training, development, logical and mathematical development, formation of elementary mathematical concepts, preschool children, future educators of preschool education institutions.

УДК 373:3:7

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.82.03>

Бовсунівський В. М.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті висвітлює роль і значення мистецтва в початкових класах загальноосвітньої школи в умовах Нової української школи. Одними з основних завдань уроків художньо-естетичного циклу є: зняття нервово-психологічних перевантажень, відновлення позитивного емоційно-енергетичного тону учнів, усвідомлення своїх почуттів і переживань.

Підкреслено, що в період реформування сучасної освіти важливого значення набуває підготовка сучасного мистецького педагога щодо впровадження нових освітніх програм та державних стандартів. Мистецька освіта є органічним складником системи загальної середньої освіти та направлена на розвиток, виховання, соціалізацію особистості дитини.

Автор чітко виділяє основні тенденції розвитку освіти в Новій українській школі. Підкреслено, що створені програми розвитку шкіл враховують потенціал додаткової освіти дітей, розвиток масово-дозвілєвої діяльності, розвиток технологій інтеграції: інтегровані уроки, експедиції, музеї елективні курси тощо.

Деталізується увага на змісті ключових завдань Нової української школи, що визначає результати загальної освіти: особистісний, соціальний, загальнокультурний, інтелектуальний, комунікативний розвиток.

В роботі простежується значимість творчої діяльності, що розвиває почуття дітей, сприяє інтенсивному розвитку вищих психічних функцій, таких, як пам'ять, мислення, сприйняття, увага, що своєю чергою визначає успішність навчання дитини.

Визначається роль художнього мислення як виду інтелектуальної діяльності, спрямованої на творення і сприйняття творів мистецтва та уяви як психічного процесу створення нового у формі образу, уявлення або ідеї, що відіграє важливу роль у творчості.

На основі дослідження даної проблеми виділено необхідність створення спеціальної системи умов для успішного розвитку творчості учнів. А саме: розвиток інтересу до вивчення образотворчого мистецтва, музичного мистецтва; виховання в учнів віри в свої сили, в свої творчі здібності; навчання мови різних мистецтв; використанні мистецтвознавчих оповідань, бесід, що активізують увагу, думки, емоційну і естетичну чуйність.

Відзначено, що в освітніх закладах значна увага приділена вихованню успішної людини, що неможливо без культури спілкування. Інтегрований курс "Мистецтво" спрямований на виховання толерантної особистості як носія національних культурних традицій і творця "культури світу".

Автор доводить необхідність пошуку способів і методів, які спрямовані на розроблення технології спонукання самостійної активності дитини, оскільки навіть у здібних дітей недостатність активності і діяльності може привести до переоцінки творчих здібностей.

Зміст статті спрямовано на реалізацію мети та завдань навчання мистецтва в початковій школі, що здійснюється за чітко визначеними змістовими лініями.

Матеріал статті допоможе вчителям у вирішенні педагогічних завдань з розвитку духовної культури, проблем соціалізації, розуміння і сприйняття цілісності навколишнього середовища.

Ключові слова: мистецька освітня галузь, Нова українська школа, початкова школа, мистецтво, художньо-естетичний цикл, творчість, ідентичність, інтерпретація в мистецтві, художнє мислення.

З першого вересня 2017 року 100 пілотних шкіл в Україні розпочали працювати за проектом нового Державного стандарту початкової загальної освіти, що забезпечує реалізацію Концепції Нової української школи.